

OPĆI PODACI			
IME I PREZIME	Monika Terlević		
Naziv studija	Doktorski studij Pedagogija i kultura suvremene škole		
Matični broj	405480		
Odobranje teme za stjecanje doktorata znanosti (staviti križić u polje)	☒ u okviru dokorskog studija	☐ izvan dokorskog studija	☐ po osnovi znanstvenih dostignuća
Ime i prezime majke i/ili oca			
Datum i mjesto rođenja			
Adresa			
Telefon / mobitel			
e-pošta			
ŽIVOTOPIS			
Obrazovanje (od novijega k starijem datumu)	2022. – trenutačno Doktorski studij Pedagogija i kultura suvremene škole Sveučilište Josipa Jurja Strossmayera u Osijeku, Filozofski fakultet		
	2018. – 2020. Magistra ranog i predškolskog odgoja i obrazovanja Sveučilište u Rijeci, Učiteljski fakultet		
	2015. – 2018. Stručna prvostupnica predškolskog odgoja Sveučilište Jurja Dobrile u Puli, Fakultet za odgojne i obrazovne znanosti		
Radno iskustvo (od novijega k starijem datumu)	2023. – trenutačno Izabrana u suradničko zvanje, na radno mjesto asistenta iz područja društvenih znanosti, polje pedagogija, grana pedagogija ranog i predškolskog odgoja Sveučilište Jurja Dobrile u Puli, Fakultet za odgojne i obrazovne znanosti		

	2022. – 2023. Vanjska suradnica u naslovnom suradničkom zvanju i na radnom mjestu asistenta iz područja društvenih znanosti, polje pedagogije Sveučilište Jurja Dobrile u Puli, Fakultet za odgojne i obrazovne znanosti
	2019. – 2023. Odgojiteljica Dječji vrtić „Radost“ Poreč-Parenzo
Popis radova	Blanuša Trošelj, D. i Terlević, M. (2024). How Do Children Play Nowadays? – Future Preschool Teachers Observing Play in Early Childhood Education and Care. U A. Višnjić-Jevtić i H. Biškup (ur.), <i>Perspektiva djeteta za održivu budućnost. Zbornik radova s međunarodnog Znanstveno-stručnog skupa OMEP 2023.</i> (str. 73-87). Učiteljski fakultet Sveučilišta u Zagrebu, OMEP Hrvatska.
	Terlević, M. (2023). Book Review: Rose M. Ylimaki, Lynnette A. Brunderman (2022). Evidence-Based School Development in Changing Demographic Contexts. Studies in Educational Leadership, Vol. 24. Published in 2022. By Springer Cham (str. 186), ISBN 978-3-030-76837-9, https://doi.org/10.1007/978-3-030-76837-9, <i>Metodički obzori</i>, 18(1), 115-122.
	Terlević, M. (2022). „Burnout“ – alati i sredstva za osiguravanje mentalnog i fizičkog zdravlja odgojitelja. U M. Željeznov Seničar (ur.), <i>Promocija zdravlja zaposlenih v viz</i> (str. 204-209). MIB d.o.o.
	Čepić, R. i Terlević, M. (2021). Leadership in early and preschool education institutions: between the desirable and the real. U L. Gómez Chova, A. López Martínez i I. Candel Torres (ur.), <i>INTED 2021. Proceedings</i> (str. 7009-7016). IATED Academy.
Popis aktivnih sudjelovanja na kongresima	Diković, M. i Terlević, M. (2024). <i>Developing Competencies in Higher Education: Application of Digital Competence in Future Preschool Teachers' Initial Education</i>. 2nd International Online Scientific Conference ICT in Life Forging Tomorrow. 17. svibnja 2024. godine. Faculty of Education, University of Osijek, Croatia and Croatian Academy of Science and Arts, Center for Scientific Work in Vinkovci, Croatia. Online.

	Terlević, M. i Blanuša Trošelj, D. (2023). <i>Opažanje dječje igre u dječjem vrtiću</i>. Znanstveno-stručni skup OMEP-a i Učiteljskog fakulteta Sveučilišta u Zagrebu: Djetinjstvo – perspektiva djeteta za održivu budućnost. 2. - 4. studenoga 2023. godine. Opatija.
	Ham, E. i Terlević, M. (2023). <i>Subjektivna dobrobit budućih odgojitelja</i>. Doktorska konferencija za doktorande poslijediplomskih doktorskih studija pedagogije i obrazovnih znanosti (DOKON 2023). 22. rujna 2023. godine. Odsjek za pedagogiju, Filozofski fakultet Sveučilišta u Rijeci.
	Terlević, M. (2022). „Burnout“ – alati i sredstva za osiguravanje mentalnog i fizičkog zdravlja odgojitelja. VII. on-line međunarodni stručni skup za zaposlenike u obrazovanju: Promocija zdravlja zaposlenika u obrazovanju. MIB d.o.o., MIB EDU i SUVCG. 14. travnja 2022. godine. Online.
	Terlević, M. (2021). <i>Vođenje u ustanovama ranoga i predškolskoga odgoja i obrazovanja: između poželjnoga i stvarnoga</i>. 9. Festival završnih i diplomskih radova, u sklopu Dana Učiteljskog fakulteta u Rijeci. 27.-28. listopada 2021. godine. Sveučilište u Rijeci, Učiteljski fakultet.
	Čepić, R. i Terlević, M. (2021). <i>Leadership in early and preschool education institutions: between the desirable and the real</i>. 15th annual International Technology, Education and Development Conference. Valencia, Spain. 8. – 9. ožujka 2021. godine. Online.
NASLOV PREDLOŽENE TEME	
Hrvatski	Strateško planiranje kao dio obrazovne politike ranog i predškolskog odgoja i obrazovanja u Republici Hrvatskoj
Engleski/njemački	Strategic Planning as a Part of Educational Policies of Early Childhood Education and Care in the Republic of Croatia
Jezik na kojem će se pisati disertacija	Hrvatski jezik
OBRAZLOŽENJE TEME	

Sažetak na hrvatskom jeziku (maksimalno 1000 znakova s praznim mjestima)	Odgoj i obrazovanje ključni su za osiguravanje izgradnje osobnog, profesionalnog, socijalnog i građanskog identiteta te temelj izgradnje održive budućnosti. Nacionalne su obrazovne politike konstruirane s europskim strateškim ciljevima koji će društvu omogućiti cjelovitiji rast i razvoj. U okviru drugog strateškog cilja <i>Akcijskim se planom za provedbu Nacionalnog plana razvoja sustava obrazovanja za razdoblje do 2027., za razdoblje do 2024. godine</i> (NN 33/2023) nastoji osigurati pristupačnost sustavu ranog i predškolskog odgoja i obrazovanja svoj djeci. Nastavno na specifičnost tematike, s ciljem dobivanja dubljeg uvida u procjene uspješnosti provedbe strateških ciljeva, razvojnih strategija te akcijskih planova razvoja sustava ranog i predškolskog odgoja i obrazovanja u Republici Hrvatskoj, provest će se istraživanje sukladno kvalitativnoj paradigmi. Podaci će se prikupljati metodom intervjua u kojima će sudjelovati odgojitelji, stručni suradnici, roditelji, ravnatelji te predstavnici osnivača dječjih vrtića. Uzevši u obzir postavljeni cilj istraživanja uz istraživačka pitanja, očekuje se kako će istraživanje polučiti relevantne rezultate koji mogu doprinijeti uspješnom ostvarivanju pravičnosti i pristupačnosti odgoju i obrazovanju kao dijelu obveznog odgojno-obrazovnog sustava u predškolskoj dobi, statusu odgojno-obrazovne profesije u društvu, uspješnosti primjene novih modela centraliziranog sufinanciranja ranog i predškolskog odgoja i obrazovanja te načinima osiguravanja kvalitete u sustavu odgoja i obrazovanja posredstvom strateških dokumenata. Ključne riječi: <i>obrazovne politike; pristupačnost; rani i predškolski odgoj i obrazovanje; strateški ciljevi</i>
Sažetak na engleskom/njemačkom jeziku (maksimalno 1000 znakova s praznim mjestima)	Education and care are crucial for ensuring the construction of personal, professional, social and civic identity, and the foundation for building a sustainable future. National education policies are constructed with European strategic goals that will enable society to grow and develop as comprehensively as possible, and within the framework of the second strategic goal, the <i>Action Plan for the Implementation of the National Education System Development Plan for the period until 2027, for the period until 2024</i> seeks to ensure accessibility to the system of early childhood education and care for every child. Furthermore, with the aim of gaining a deeper insight into the evaluation of successful implementation of strategic goals, development strategies and action plans for the development of the education system in early childhood education and care in the Republic of Croatia, research will be conducted in accordance with the qualitative paradigm. The data will be collected using interviews in which preschool teachers, professional associates, parents, principals, and kindergarten founders will participate. Taking into account the set goal of the research and the research questions, it is expected that this dissertation will obtain relevant results that can contribute to the successful realization of fairness and accessibility to education as part of the compulsory education system in preschool age, the status of the education profession in society, the success of the application new models of centralized co-financing of early and preschool education, and ways of ensuring quality in the education system through strategic documents. Keywords: <i>accessibility; early childhood education and care; educational policies; strategic goals</i>
Uvod (maksimalno 2000 znakova s praznim mjestima)	

Nova paradigma odgoja i obrazovanja temelji se na humanističkim principima pedocentrizma (Mendeš, 2024; Ylimaki i Brunderman, 2022a) i suvremenim poimanjima djeteta (Engdahl i Furu, 2022; Terlević i Blanuša Trošelj, 2023). Navedenim se principima ističe važnost formativnih godina djetetova života kao dio osjetljivog, odnosno kritičnog perioda njihova razvoja (Barnes, 1995). Ulaganje u formativne godine djetetova života, predstavlja dugoročno ulaganje koje određuje daljnje životne izgledje djece (Bodrova, Leong i Yudina, 2023; Bonnett i Wade, 2023; Woodhead, 2012). Rano djetinjstvo je životno doba kada ljudska bića najviše ovise o odnosima s kojima i u kojima žive. U tom je periodu dječji razvoj posebno osjetljiv na pozitivne i negativne utjecaje iz okruženja (Kamenov, 2006; Višnjić Jevtić i Glavina, 2013). Zaključno, odgoj i obrazovanje djece rane i predškolske dobi ključni su procesi u svrhu osiguravanja izgradnje osobnog, profesionalnog, socijalnog i građanskog identiteta pojedinca te temelj izgradnje održive budućnosti društva.

Europske obrazovne politike u *Prijedlogu preporuke vijeća o visokokvalitetnim sustavima ranog i predškolskog odgoja i obrazovanja* (C 189/2019), naglašavaju kako je povrat ulaganja u rane faze obrazovanja visok te sredstva uložena u odgoj i obrazovanje djece od najranije dobi, ulaganje su u ljudski kapital što posljedično donosi visoki povrat u budućnosti. Prethodno je obuhvaćeno relevantnim europskim aktima (*Quality Framework in ECEC, Encouraging Quality in Early Childhood Education and Care (ECEC), Key Data on Early Childhood Education and Care in Europe, Europa 2020, Recommendation On Investing In Children, Starting Strong: Key OECD Indicators On Early Childhood Education And Care; Early Childhood Care: Accessibility And Quality Of Services, Rethinking Education*), koji čine temelj procesa kreiranja nacionalnih razvojnih strategija obrazovanja i akcijskih planova hrvatskog odgojno-obrazovnog sustava (Hasan, 2007; Pokorny, 2011). Nacionalne su obrazovne politike (socio)konstruirane s europskim strateškim ciljevima koji će društvu omogućiti cjeloviti rast i razvoj.

Međutim, dinamični procesi globalizacije i digitalizacije (Browne, 2021; Knox, 2019) intenzivno djeluju na društvo i na nacionalnoj razini (Bognar, 2017; Bognar i Lukaš, 2016). Roditelji djece rane i predškolske dobi suočavaju se sa sve većim teškoćama u procesu osiguravanja adekvatne i kvalitetne skrbi svoje djece zbog oskudnog pristupa dječjim vrtićima i otežanih financijskih uvjeta uz potrebu zaposlenja oba roditelja (Ćosić, 2020; Dobrotić, 2021; Pećnik, 2013). Stopa sudjelovanja i uključenosti djece u sustav ranog i predškolskog odgoja i obrazovanja još uvijek je nedostatno visoka, iako zaprima pozitivan rast koji u posljednjih nekoliko godina stagnira (Ćosić, 2020). Prethodno istaknuto indicira imperativna pitanja o rekonceptualiziranju dostupnosti usluga skrbi, odgoja i obrazovanja u Republici Hrvatskoj. Intenzivira se potreba za osiguravanjem pristupačnog i dostupnog sustava ranog i predškolskog odgoja i obrazovanja svoj djeci.

Kvalitetno, uključivo, pravično i jednako dostupno obrazovanje imperativ je suvremenog društva sveopće populacije (*Aksijski plan za provedbu Nacionalnog plana razvoja sustava obrazovanja za razdoblje do 2027., za razdoblje do 2024. godine*, NN 33/2023). Odgojno-obrazovni stručnjaci u području ranog i predškolskog odgoja i obrazovanja (Cohen, 2021) bave se problematikom procesa osiguravanja pristupačnog odgoja i obrazovanja u posljednjih nekoliko godina, posebice prilikom preusmjeravanja obrazovnih politika (Garvis i Phillipson, 2020; Slunjski, 2018), ali i u svrhu zadovoljenja potreba roditelja djece rane i predškolske dobi (Pećnik, 2013). „Uključivanje djece u institucijski [rani i predškolski odgoj i obrazovanje] civilizacijska je tekovina, pravo i potreba sve djece“ (Visković, 2024, str. 108). Pristupačnost se sustavu ranog i predškolskog odgoja i obrazovanja odnosi na jednu od dimenzija kao dio cjelokupnog ljudskog prava na obrazovanje (Tomaševski, 2004, 2006). No, osiguravanje pristupačnosti sustava svoj djeci, bez recipročnog osiguravanja uvjeta i razvoja kvalitete odgojno-obrazovnih ustanova „ne može se tumačiti kao dobrobit djece“ (Visković, 2024. str. 108).

S ciljem osiguravanja prethodnog, planirane su intervencije i provedbe ciljanih mjera koje će osigurati odgovarajuće uvjete odgoja i obrazovanja za svu djecu u sustavu ranog i predškolskog odgoja i obrazovanja. U okviru drugog strateškog cilja *Aksijskim se planom za provedbu Nacionalnog plana razvoja sustava obrazovanja za razdoblje do 2027., za razdoblje do 2024. godine* (NN 33/2023) nastoji osigurati pristupačnost sustavu ranog i predškolskog odgoja i

obrazovanja svakom djetetu. No, postavlja se pitanje o uspješnosti provedbe navedenog strateškog cilja u samu odgojno-obrazovnu praksu.

Pregled dosadašnjih istraživanja (maksimalno 5000 znakova s praznim mjestima)

Teorijsko polazište

Teze o kojima se raspravlja u ovom prijedlogu istraživanja temelje se na kontekstualnom (Bronfenbrenner, 1979) i holističkom (Vygotski, 1966) poimanju odgoja i obrazovanja u socio-konstruktivističkoj paradigmi (Bruner, 2000). Povezane su uz intrinzične i ekstrinzične determinatore koji mogu utjecati na odgojno-obrazovna iskustva pojedinca. Mariane Hedegaard (2014) je upravo takvo holističko poimanje svijeta (Vygotski, 1966) usmjerila na percipiranje individualnih aktivnosti neodvojivih od kontekstualnih činitelja okružja pojedinca. Autorica Hedegaard (2008, 2009) ide korak dalje te paradigmi konstruktivizma pruža sistematični model perspektive društva (Sadownik i Višnjić Jevtić, 2023) koju naziva kulturalno-povijesnom teorijom dječjeg razvoja (Hedegaard, 2008, 2014): *Model dječjih aktivnosti u različitim institucijama*. Fleer i Hedegaard (2010) ističu kako na djetetov razvoj utječu načini dječje participacije u pojedinim ustanovama u kojima su involvirani u proces odgoja i obrazovanja. Autorica Hedegaard (2009) identificira tri perspektive konstruktivizma: socijalni, institucijski i individualni kontekst. Ovo teorijsko polazište može poslužiti kao temelj razumijevanja razvojnih indikatora istaknute teme.

Međutim, vrlo je složeni proces prilagoditi bilo koji teorijski model životu djeteta s obzirom na *širinu razina* koje okružuju dijete, složenost tog okružja i kulturnih činitelja koji ga oblikuju, uključujući svakodnevne promjene izazvane globalizacijom (Kilbane i Milman, 2013). Stoga je važno napomenuti kako se kontekstualno poimanje odgoja i obrazovanja temelji i na ekološkoj teoriji autora Bronfenbrennera (1979) koji kontekstualnu teoriju razmatra kao sinergiju pedagoških odnosa djece i okoline (Bronfenbrenner, 1979; Hujala i Puroila, 1998; Hujala, Waniganayake i Rodd, 2013; Nivala, 1998). Navedeni koncepti imaju „potencijal da obuhvate značaj različitih okruženja i različitih utjecaja u životu djece“ (Woodhead, 2012, str. 41). Uviđa se značajnost implementiranja ekološke teorije i kulturno-povijesne teorije dječjeg razvoja u proces raspravljanja o tezama u ovom prijedlogu istraživanja. Područje odgoja i obrazovanja s navedenim je teorijskim polazištima dovoljno osjetljivo na pojedinačne potrebe djece za pristup sustavu ranog i predškolskog odgoja i obrazovanja, sukonstruirane u sinergiji s kontekstualnim činiteljima.

Pregled dosadašnjih istraživanja i strateških dokumenata

Pregledom istraživanja trenutno dostupnih istraživaču, utvrđeno je kako je proces osnaživanja kulture kvalitetnog obrazovanja temelj recentnih promišljanja odgojno-obrazovnih stručnjaka (Alexiadou et al., 2022; Dobrotić, 2021; Irvine, Lunn i Sumsion, 2023; Križman Pavlović, Bušelić i Gal, 2020; Pokorny, 2011; Sahlberg i Cobbold, 2021) te „središnja točka definiranja europske politike“ (Milotay, 2014, str. 4), no nažalost ne i samih odgojno-obrazovnih praksi (Dobrotić, Matković i Menger, 2018). Utemeljenost prethodno navedene problematike i suštine njezina razmatranja, uočavaju i ostali relevantni odgojno-obrazovni stručnjaci koji definiraju akcijske i strateške planove s ciljem postizanja sveopćih ciljeva održivog razvoja.

Akcijskim planom za provedbu Nacionalnog plana razvoja sustava obrazovanja za razdoblje do 2027., za razdoblje do 2024. godine (dalje: *Akcijski plan*; NN 33/2023) predviđeno je prioritarno područje javnih politika u okviru provedbe strateškog cilja *Obrazovani i zaposleni ljudi naziva pristupačnost ranog i predškolskog odgoja i obrazovanja*. *Akcijskim planom* (NN 33/2023) predviđene su mjere za provedbu tog cilja, a povezane su uz izgradnju odgovarajuće infrastrukture, osiguravanje pristupa besplatnom i pristupačnom sustavu ranog i predškolskog odgoja i obrazovanja svoj djeci, donošenje ključnih politika o odgojiteljima, unapređenje modela financiranja, povećanje dostupnosti i uključivosti ranog i predškolskog odgoja i obrazovanja svoj djeci, unapređenje postupka osiguravanja kvalitete odgoja i obrazovanja te povećanje razina internacionalizacije ranog i predškolskog odgoja i obrazovanja. Uspješnost provedbe strateškog cilja utvrdit će se dokazno utemeljenim mogućnostima primjene pristupačnosti sustavu ranog i predškolskog odgoja i

obrazovanja svoj djeci. Logika iza korištenja dokaza nalazi se u mogućnosti dizajniranja obrazovnih politika i zakona kako bi se upotpunile praznine u obrazovnom postignuću i napretku. Pokazatelji uspješnosti provedbe ovog strateškog cilja i pripadajućeg područja hrvatskih javnih politika će dati na uvid dokazno utemeljene mogućnosti primjene pristupačnosti ranog i predškolskog odgoja i obrazovanja svoj djeci (Matković, 2021). Proces osiguravanja pristupačnosti i dostupnosti usluga ranog i predškolskog odgoja i obrazovanja se zbog europeizacije provodi u dijelu obrazovnih politika i na nacionalnoj razini (Bassler, 2005; Kekez-Koštro, 2012), no dosadašnja istraživanja rijetko se bave istraživanjima stvarnih roditeljskih potreba i perspektiva u kontekstu realne odgojno-obrazovne prakse (Dobrotić, 2013).

Nepovezanosti obrazovnih politika i praksi idu u prilog rezultatima istraživanja autorice Pećnik (2013). Iako se strateškim ciljevima na nacionalnoj razini (*Akcijski plan za provedbu Nacionalnog plana razvoja sustava obrazovanja za razdoblje do 2027., za razdoblje do 2024. godine*, NN 33/2023) danas ističe kako je sustav ranog i predškolskog odgoja i obrazovanja na podosta visokoj razini pristupačan, dostupan i priuštiv, autorica Pećnik (2013) u svojem je istraživanju na uzorku od 1621 roditelja istaknula kako tek polovica ispitanih roditelja smatra da su dječji vrtići lako priuštivi. Istraživanje je provedeno prije više od jednog desetljeća pa treba imati na umu izuzetno mnogo promjena (Bognar, 2017; Bognar i Lukaš, 2016) u programskim, regulativnim i strateškim dokumentima (*Nacionalni kurikulum za rani i predškolski odgoj i obrazovanje*, NN 05/2015; *Nacionalni plan razvoja sustava obrazovanja za razdoblje do 2027. godine*, NN 33/2023; *Pravilnik o sadržaju i trajanju predškole*, NN 107/2014), posebice u dijelu financiranja sustava ranog i predškolskog odgoja i obrazovanja koji kontekstualno mijenjaju potrebe suvremenog društva (*Uredba o kriterijima i mjerilima za utvrđivanje iznosa sredstava za fiskalnu održivost dječjih vrtića*, NN 109/2023). Moguće je da bi buduća istraživanja utvrdila značajne razlike u odnosu na istraživanje autorice Pećnik (2013) nastavno na promjene u obrazovnim politikama i strateškom planiranju (Dobrotić, Matković i Menger, 2018), ali i nastavno na kontekstualne promjene u društvu.

Tomu u prilog polazi i stopa sudjelovanja te uključenosti djece u sustav ranog i predškolskog odgoja i obrazovanja koja je još uvijek nedostatno visoka, iako zaprima pozitivan rast koji u posljednjih nekoliko godina stagnira. Primjerice, u 2009. godini u dječje vrtiće bilo je uključeno 69,2 % djece, u 2019. godini 81 % djece, u 2020. godini 78,8 % djece (*Akcijski plan za provedbu Nacionalnog plana razvoja sustava obrazovanja za razdoblje do 2027., za razdoblje do 2024. godine*, NN 33/2023), a u 2023. godini 81 % (DZS, 2023). Ciljana vrijednost pristupačnosti sustava ranog i predškolskog odgoja i obrazovanja djeci, do 2027. godine trebala bi iznositi 90 %, a do 2030. godine 97 %. Nažalost vrlo mala izdavanja iz državnog proračuna, deficit odgojitelja i manjkavost infrastrukture (*Akcijski plan za provedbu Nacionalnog plana razvoja sustava obrazovanja za razdoblje do 2027., za razdoblje do 2024. godine*, NN 33/2023) predstavljaju velika ograničenja u kontekstu osiguravanja pristupačnosti sustavu ranog i predškolskog odgoja i obrazovanja svakom djetetu. U ispunjavanju strateškog cilja osiguravanja pristupačnosti sustavu ranog i predškolskog odgoja i obrazovanja svakom djetetu, potencijalno bi nedostatak stručnog kadra mogao biti presudni činitelj koji će „ograničavati povećanje obuhvaćenosti djece ranim i predškolskim odgojem i obrazovanjem“ (Dobrotić, Matković i Menger, 2018, str. 74) što će onemogućiti roditeljima djece rane i predškolske dobi zadovoljenje njihovih potreba u konačnu svrhu osiguravanja dobrobiti te adekvatnog i kvalitetnog rasta i razvoja njihove djece.

Međunarodna iskustva upućuju na činjenicu da Sjedinjene Američke Države, Australija i Njemačka teže većoj centralizaciji kurikuluma, obrazovnih politika i dokazno utemeljenih političkih trendova (Ylimaki i Brunderman, 2022b, 2022c). Finska i Švedska kao multikulturalne zemlje koje svoje kurikularne reforme temelje na socio-konstruktivističkoj paradigmi, u posljednje vrijeme, a s implementacijom formalnih kurikuluma ranog i predškolskog odgoja i obrazovanja, teže promjeni ideologije područja ranog odgoja te imperativ stavljaju na procese učenja i dokumentiranja (Alexiadou et al., 2022) djece rane i predškolske dobi uključenih u sustav ranog i predškolskog odgoja i obrazovanja (Fullan, 2007; Fullan, 2011; Hattie, 2012; Hopkins, 2013). Prema istraživanju autorice Krieg i sur. (2015), djeca iz Australije, koja su pohađala programe ranog i predškolskog

odgoja i obrazovanja koji su bili kvalitetniji, pokazala su veći napredak u kognitivnom razvoju od djece koja su pohađala manje kvalitetne programe. Djeca koja su imala najviše koristi od pohađanja ovih programa jesu djeca iz sredina u većem socijalnom nepovoljnom položaju nego djeca iz manje nepovoljnog položaja. Slovenija je jedina od postjugoslavenskih zemalja koja „bilježi znatnija ulaganja u [sustav ranog i predškolskog odgoja i obrazovanja] te jedina u regiji doseže smjernice [Europske unije]“ (Dobrotić, 2021, str. 423). Daleko je ispred trenutnih pokazatelja pristupačnosti sustavu ranog i predškolskog odgoja i obrazovanja u usporedbi s Republikom Hrvatskom (Europska komisija i Glavna uprava za obrazovanje, mlade, sport i kulturu, 2022). Za dizajniranje politika, Republika Hrvatska bi se mogla inspirirati implikacijama mnogih zemalja, posebice zemalja članica Europske unije, i to konkretno Slovenije kao zemlje sa sličnim kontekstualnim karakteristikama.

U konačnici, valja težiti ravnoteži između kruto postavljenih dokazno utemeljenih planiranja obrazovnih politika i humanističke paradigme obrazovanja. U nastavku rada predložene su metodološke smjernice empirijskog istraživanja s kvalitativnim dizajnom koje će iskustveno dati uvid u stvarno stanje uspješnosti provedbe istaknutog strateškog cilja – omogućavanje pristupačnosti sustavu ranog i predškolskog odgoja i obrazovanja svakom djetetu.

Cilj i hipoteze istraživanja (maksimalno 700 znakova s praznim mjestima)

Cilj istraživanja

Cilj je ovog rada istražiti iskustva i perspektive odgojitelja, stručnih suradnika, roditelja, ravnatelja te predstavnika osnivača dječjih vrtića o uspješnosti provedbe pojedine mjere strateškog cilja osiguravanja pristupačnosti sustavu ranog i predškolskog odgoja i obrazovanja (RPOO) svakom djetetu u hrvatskom odgojno-obrazovnom kontekstu.

Istraživačka pitanja

Iz postavljenog cilja istraživanja proizlaze sljedeća istraživačka pitanja koja su u skladu sa sedam mjera strateškog cilja:

1. Kako odgojitelji, stručni suradnici, roditelji, ravnatelji te predstavnici osnivača odabranih dječjih vrtića doživljavaju mogućnost osiguravanja dostupnosti kvalitetnog RPOO?
2. Kako odgojitelji, stručni suradnici, roditelji, ravnatelji te predstavnici osnivača odabranih dječjih vrtića doživljavaju pristupačnost besplatnom predškolskom odgoju i obrazovanju kao dijelu obveznog odgojno-obrazovnog sustava u dobi od 6 godina?
3. Kakve bi ključne politike o odgojiteljima prema strateškom cilju valjalo uvrstiti u zakonodavni okvir u svrhu osiguravanja pristupačnosti sustavu RPOO prema mišljenju odgojitelja, stručnih suradnika, roditelja, ravnatelja te predstavnika osnivača odabranih dječjih vrtića?
4. Kakav bi model financiranja sustava RPOO trebalo izraditi u svrhu osiguravanja pristupačnosti sustavu RPOO svoj djeci prema dosadašnjim iskustvima odgojitelja, stručnih suradnika, roditelja, ravnatelja te predstavnika osnivača odabranih dječjih vrtića?
5. Kako odgojitelji, stručni suradnici, roditelji, ravnatelji te predstavnici osnivača odabranih dječjih vrtića doživljavaju mogućnosti povećanja dostupnosti i uključenosti RPOO-a djeci iz različitih jedinica lokalne i područne (regionalne) samouprave (JLP(R)S) te djeci u nepovoljnom položaju?
6. Koje su mogućnosti unapređenja postupaka osiguravanja kvalitete u RPOO-u prema dosadašnjim iskustvima odgojitelja, stručnih suradnika, roditelja, ravnatelja te predstavnika osnivača odabranih dječjih vrtića?
7. Kako odgojitelji, stručni suradnici, roditelji, ravnatelji te predstavnici osnivača odabranih dječjih vrtića ogledaju mogućnosti povećanja razine internacionalizacije sustava RPOO?

Korpus i metodologija istraživanja (maksimalno 6500 znakova s praznim mjestima)

Metodologija istraživanja

Nastavno na specifičnost tematike te potrebu za dubljim uvidom u procjene uspješnosti provedbe strateških ciljeva, razvojnih strategija te akcijskih planova razvoja sustava obrazovanja u području ranog i predškolskog odgoja i obrazovanja u RH, provest će se istraživanje sukladno kvalitativnoj paradigmi. Primjenom induktivne paradigme, omogućava se dobivanje realnog uvida u prirodni kontekst istraživane pojave te uvid u realnu sliku istraživnog fenomena (Creswell, 2009, 2015; Jeđud, 2007; Koller-Trbović i Žižak, 2008; Maxwell, 2013; Merriam i Tisdell, 2016; Patton, 2015; Pavić i Šundalić, 2021). Iza teorijskog pregleda, sačinit će se sustavni pregled literature i dosadašnjih istraživanja provedenih od 2022. godine koji će uključivati korake kako slijedi: „1) identifikacija kriterija odabira članaka; 2) strategija pretraživanja i identifikacija potencijalnih članaka za pregled; 3) izdvajanje relevantnih podataka i 4) sažetak, sinteza i interpretacija nalaza“ (Terlević, 2020, str. 28). Empirijsko istraživanje će se sastojati od prikupljanja kvalitativnih podataka. Podaci će se prikupljati metodom intervjua (Creswell, 2015; Jeđud, 2007; Koller-Trbović i Žižak, 2008; Maxwell, 2013; Mejovšek, 2008; Merriam i Tisdell, 2016; Patton, 2015; Pavić i Šundalić, 2021) i to primjenom otvorenih standardiziranih intervjua u kojima će sudjelovati odgojitelji, stručni suradnici, roditelji, ravnatelji te predstavnici osnivača odabranih dječjih vrtića. Ovim će se istraživanjem prikupljati primarni podaci, a nastavno na proceduru istraživanja, ovaj prijedlog temelji se na longitudinalnom nacrtu istraživanja. Uzevši u obzir činjenicu da će se intervjuiranje sudionika provesti u dvije etape, ukupno će se, prema uzorku istraživanja, provesti 40 intervjua. Svakako valja pažnju usmjeriti na najčešći problem longitudinalnih istraživanja – osipanje sudionika. No, „jedna od prednosti longitudinalnih istraživanja je ta što su neka obilježja sudionika koji su odustali poznata iz početnih intervjua te je moguće unaprijed procijeniti maksimalnu pogrešku mjerenja zbog osipanja sudionika“ (Ručević, 2008, str. 428).

Uzorak istraživanja

Nastavno na kontekstualne karakteristike ciljane grupe sudionika istraživanja, uzorkovanje istraživanja sačinjeno je probabilističkom (slučajnom) metodom (Cohen, Manion i Morrison, 2007; Creswell, 2009; Milas, 2009). Slučajni uzorak je onaj kojemu je „moguće pouzdano utvrditi vjerojatnost izbora pojedinog člana populacije“ (Pavić i Šundalić, 2021, str. 152). Uzorkovanje je sačinjeno stratificiranim uzorkom skupine jedinica područne (regionalne) samouprave koje se prema vrijednosti indeksa nalaze ispod, odnosno iznad prosječno rangiranih jedinica područne (regionalne) samouprave. Jednostavnim slučajnim odabirom će se izabrati po jedna jedinica područne (regionalne) samouprave iz pojedine skupine indeksa razvijenosti sukladno *Odluci o razvrstavanju jedinica lokalne i područne (regionalne) samouprave prema stupnju razvijenosti* (NN 3/2024). Iz pojedine jedinice područne (regionalne) samouprave, jednostavnim slučajnim odabirom bit će izabran po jedan uzorak skupine – dječji vrtić. Iz navedenog uzorka skupine, jednostavnim slučajnim odabirom bit će izabran odgojitelj, stručni suradnik i roditelj koji će sudjelovati u istraživanju, dok će namjernim odabirom biti izabrani ravnatelj i predstavnik osnivača odabranog dječjeg vrtića. Uzorak istraživanja sačinjavat će 4 odgojitelja, 4 stručna suradnika, 4 roditelja, 4 ravnatelja te 4 predstavnika osnivača dječjih vrtića (N = 20). S ciljem prikupljanja općih socio-demografskih podataka, sudionici istraživanja ispunit će regrutacijski upitnik.

Protokol istraživanja

Za potrebe provedbe istraživanja, istraživači će se osobno sastati na radnom mjestu sudionika istraživanja. U svrhu da se podastiru točne informacije o namjeni i načinu provođenja istraživanja, upute će se u pisanom obliku osobno dostaviti odgovornim osobama dječjih vrtića (ravnateljima), predstavnicima osnivača dječjih vrtića i sudionicima istraživanja (Ajduković i Kolesarić, 2003; Cohen, Manion i Morrison, 2007; Maleš, 2001; Milas, 2009) te će se sve informacije ponoviti neposredno prije provedbe istraživanja. Po uspostavljanju uspješne suradnje, istraživanje će se provesti u dva navrata s istim sudionicima nastavno na *Akcijski plan* (NN 33/2023) za razdoblje do 2024. godine te zbog kreiranja novog *Akcijskog plana* za razdoblje od 2025. do 2027. godine.

Istraživački instrument

Za potrebe provedbe predloženog istraživanja, kreirana su dva instrumenta koji se sastoje od otvorenih pitanja o istraživanom fenomenu. Redoslijed pitanja utvrđuje se od općeg ka specifičnom, a ista su formirana sukladno postavljenim istraživačkim pitanjima, odnosno pojedinim mjerama strateškog cilja. Pitanja će biti unaprijed kreirana, ali će se zadržati i mogućnost postavljanja drugih pitanja ako se za time prepozna potreba. Prvi istraživački instrument sastoji se od otvorenih tematskih pitanja svrstanih u sedam skupina istraživačkih problema koji postavljaju minimalna ograničenja te će se isti koristiti u prvom krugu intervjuiranja. Iz navedenog su razloga kreirana i potpitanja koja omogućuju istraživaču da usmjeri sudionike na što opširnije odgovore (Terlević, 2020). Drugi istraživački instrument sastojati će se od specifičnih pitanja proizašlih iz prvog kruga intervjuiranja te novog *Akcijskog plana* za razdoblje od 2025. do 2027. godine. O prethodnom je vrlo važno strateški promišljati uzevši u obzir činjenicu da redoslijed pitanja utječe i na pouzdanost rezultata (Pavić i Šundalić, 2021). Navedeni će instrument biti provjeren na manjem broju prigodno izabranog uzorka u svrhu utvrđivanja pouzdanosti, dok je teorijska valjanost utvrđena sadržajnom analizom istraživanog fenomena. Mjerne se karakteristike instrumenta odnose na valjanost, pouzdanost, osjetljivost i objektivnost (Mejovšek, 2008). Dijelom protokola istraživanja, bit će također regrutacijski upitnik koji se sastoji od općih socio-demografskih pitanja. Navedeni će upitnik sudionicima istraživanja biti dan na uvid i ispunu na kraju provedbe intervjua, „ponajviše zbog socijalne osjetljivosti“ (Pavić i Šundalić, 2021, str. 218).

Analiza podataka

Proces analize podataka prikupljenih intervjuom uključuje detaljnu i sistematičnu interpretaciju tematske transkripcije intervjua (Koller-Trbović i Žizak, 2008; Pavić i Šundalić, 2021). Valja naglasiti kako procesu analize podataka prethodi transkribiranje audio zapisa proizašlih na temelju provedenih intervjua. Transkripti koji se sastoje od „izvorne komunikacije tijekom intervjua“ (Pavić i Šundalić, 2021, str. 248) čitaju se pomno nekoliko puta nakon čega se započinje s procesom analize. Nastojeći dobiti dublji uvid u istraživani fenomen, transkripti će zatim podlijeći operaciji kodiranja (Pavić i Šundalić, 2021), odnosno tematskoj analizi podataka (Koller-Trbović i Žizak, 2008) koja se sastoji od temeljitog iščitavanja pojedinog transkripta uz njihovo prvotno šifriranje, potom podcrtavanja značajnih izjava sudionika istraživanja. Navedene se jedinice kodiranja potom sažimaju u ključne riječi (kodove prvog reda) i apstrahiraju u dimenzije, odnosno relevantne pojmove (kodove drugog reda). Zatim se provodi grupiranje kodova drugog reda tako da se sustavno klasificiraju u kategorije koje se potom tematiziraju u određena područja, odnosno teme (Koller-Trbović i Žizak, 2008).

Etički aspekti istraživanja

Odgovor na potencijalna etička pitanja istraživanja jesu istraživačeva ključna odgovornost (Cohen, Manion i Morrison, 2007; Milas, 2009), stoga će se na njih odgovoriti sukladno pojedinoj istraživačkoj etapi. Prvotno, procjena etičnosti predloženog istraživanja dat će se na povjerenje, pregled i odobrenje *Povjerenstvu za procjenu etičnosti istraživanja* Sveučilišta J. J. Strossmayera u Osijeku te Ministarstvu znanosti i obrazovanja Republike Hrvatske. Nakon donesene *Odluke o etičnosti istraživanja*, započet će se s provedbom istraživanja, odnosno slanjem pozivnih pisama. Uz pozivna pisma, sudionici će zaprimiti i informirane pristanke za sudjelovanje u istraživanju u svrhu da se podastiru točne informacije o namjeni i načinu provođenja istraživanja, odnosno o predmetu, svrsi i ciljevima istraživanja, načinu na koji će se prikupljeni podaci koristiti, dobrovoljnosti sudjelovanja, načinu zaštite anonimnosti sudionika i povjerljivosti podataka te pravu da u svakom trenutku prekinu daljnje sudjelovanje u istraživanju (Ajduković i Kolesarić, 2003; Milas, 2009). U nastavku uputa, zatražit će se autorizirana ovjera informiranih pristanaka pojedinih sudionika kojom potvrđuju dobrovoljno sudjelovanje u kvalitativnom istraživanju. Korišteni podaci i/ili eventualno objavljeni dijelovi transkripata neće se ni na koji način moći povezati uz pojedinu odgojno-obrazovnu ustanovu, niti pojedinog sudionika. Transkribirani intervjui, snimke i pripadajuće analize će biti čuvane pet godina u šifrom označenoj omotnici u zaključanom ormaru. Nakon isteka prethodno istaknutog razdoblja, podaci će biti uništeni na prikladan i etički najučinkovitiji način.

Očekivani znanstveni doprinos predloženog istraživanja (maksimalno 500 znakova s praznim mjestima)

Nastavno na pedagošku dihotomiju, disertacija prema prethodno navedenim podacima i prednacrtom istraživanja predstavlja recentan i relevantan temelj kreiranja gradbene teorije i novih spoznaja o procesu osiguravanja pristupačnosti sustavu ranog i predškolskog odgoja i obrazovanja svoj djeci. Uz ključnu optimizaciju uloge odgojitelja, stručnih suradnika, roditelja, ravnatelja te predstavnika osnivača dječjih vrtića kao odgojno-obrazovnih dionika koji sudjeluju u procesu osiguravanja odgojno-obrazovnih potreba i interesa djece, očekivani znanstveni doprinos istraživanja uviđa se u utvrđivanju i kreiranju znanstvenih smjernica adekvatnog procesa osiguravanja pristupačnosti sustavu ranog i predškolskog odgoja i obrazovanja svoj djeci. Razvojem pedagoškog optimizma, odnosno težnjom ka sinergiji pedagoške teorije i prakse, ovaj rad djeluje u smjeru osiguravanja kvalitetnog odgojno-obrazovnog rada u dječjim vrtićima te dobrobiti djece u budućnosti.

Popis literature (maksimalno 15 referenci)

- Ajduković, M. i Kolesarić, V. (2003). *Etički kodeks istraživanja s djecom*. Državni zavod za zaštitu obitelji, materinstva i mladeži: Vijeće za djecu Vlade Republike Hrvatske.
- Akcijski plan za provedbu Nacionalnog plana razvoja sustava obrazovanja za razdoblje do 2027., za razdoblje do 2024. godine*, NN 33/2023.
- Alexiadou, N., Hjelmér, C., Laiho, A. i Pihlaja, P. (2022). Early childhood education and care policy change: comparing goals, governance and ideas in Nordic contexts. *Compare: A Journal of Comparative and International Education*, DOI: 10.1080/03057925.2022.2092451.
- Barnes, P. (1995). Thirty years of play in hospital. *International Journal of Early Childhood*, 27, 48.
- Bassler, T. (2005). *Learning to Change: The Experience of Transforming Education in South East Europe*. CeuPress.
- Bodrova, E., Leong, D. J. & Yudina, E. (2023). Play is a play, is a play, is a play...or is it? Challenges in designing, implementing and evaluating play-based interventions. *Front. Psychol*, 14, 1-7.
- Bognar, B. (2017). Ususret promjenama odgojno-obrazovnog sustava. *Radovi Zavoda za znanstvenoistraživački i umjetnički rad u Bjelovaru*, 11, 143-166.
- Bognar, B., i Lukaš, M. (2016). Ostvarivanje bitnih promjena u nastavi u sjeni reformi obrazovnog sustava. *Život i škola*, 62(3), 39-52.
- Bonnett, T. H. & Wade, C. E. (2023). Procuring Gender-Situated Voices of Male Early Childhood Professionals in Canada. *International Journal of Early Childhood*, 55, 187–204.
- Bronfenbrenner, U. (1979). *The Ecology of Human Development: Experiments by Nature and Design*. Harvard University Press.
- Browne, L. (2021). *Effective School Leadership in Challenging Times: A Practice-First, Theory-Informed Approach*. Routledge.
- Bruner, J. (2000). *Kultura obrazovanja*. Educa.
- Cohen, L., Manion, L. i Morrison, K. (2007). *Research Methods in Education*. Routledge.
- Cohen, P. N. (2021). *The family: diversity, inequality, and social change. Third edition*. W.W. Norton & Company.
- Creswell, J. W. (2009). *Research Design: Qualitative, Quantitative, and Mixed Methods Approaches*. SAGE Publications.
- Creswell, W. J. (2015). *Educational research: Planning, conducting, and evaluating quantitative and qualitative research*. Pearson.
- Ćosić, I. (2020). *Kako do vrtića za sve? Mogućnosti financiranja sustava ranog i predškolskog odgoja i obrazovanja*. Ured UNICEF-a za Hrvatsku.
- Dobrotić, I. (2013). Dostupnost i korištenje usluga predškolskog odgoja i obrazovanja te drugih oblika skrbi. U N. Pećnik (ur.), *Kako roditelji i zajednice brinu o djeci najmlađe dobi u Hrvatskoj* (str. 166-179). Ured UNICEF-a za Hrvatsku. Printera grupa d.o.o.
- Dobrotić, I. (2021). Politike roditeljskih dopusta, sustavi ranog i predškolskog odgoja i obrazovanja, rodne i društvene nejednakosti u postjugoslavenskim zemljama. *Revija za socijalnu politiku*, 28(3), 415-428.
- Dobrotić, I., Matković, T. i Menger, V. (2018). *Analiza pristupačnosti, kapaciteta i financiranja sustava ranog i predškolskog odgoja i obrazovanja*. Ministarstvo za demografiju, obitelj, mlade i socijalnu politiku.
- Državni zavod za statistiku (2023). *Dječji vrtići i druge pravne osobe koje ostvaruju programe*

predškolskog odgoja. Početak pedagoške godine 2022./2023. DZS.

- Engdahl, I. & Furu, A. C. (2022). Early Childhood Education: A Vibrant Arena in the Complex Transformation of Society Towards Sustainability. *International Journal of Early Childhood*, 54, 1–12.
- Europska komisija i Glavna uprava za obrazovanje, mlade, sport i kulturu, (2022). *Pregled obrazovanja i osposobljavanja za 2022.: Hrvatska*. Publications Office of the European Union. <https://data.europa.eu/doi/10.2766/611300>
- Fleer, M. i Hedegaard, M. (2010). Children's Development as Participation in Everyday Practices across Different Institutions. *Mind, Culture, and Activity*, 17(2), 149 – 168.
- Fullan, M. (2007). *The NEW Meaning of Educational Change*. Teachers College Press, Columbia University.
- Fullan, M. (2011). *Change leader: Learning to do what matters most*. Jossey-Bass.
- Garvis, S. i Phillipson, S. (2020). *Policification of Early Childhood Education and Care: Early Childhood Education in the 21st Century Volume III*. Routledge.
- Hasan, A. (2007). Public Policy in Early Childhood Education and Care. *ICEP*, 1, 1–10. <https://doi.org/10.1007/2288-6729-1-1-1>.
- Hattie, J. (2012). *Visible Learning for Teachers. Maximizing impact on learning*. Routledge.
- Hedegaard, M. (2008). A cultural–historical theory of children's development. U M. Hedegaard, M. Fleer, J. Bang i P. Hviid (ur.), *Studying Children: A Cultural–Historical Approach* (str. 10–29). Open University Press, McGraw-Hill Education
- Hedegaard, M. (2009). Children's development from a cultural-historical approach: Children's activity in everyday local settings as foundation for their development. *Mind, Culture, and Activity*, 16, 64 – 82.
- Hedegaard, M. (2014). The significance of demands and motives across practices in children's learning and development: An Analysis of Learning at Home and School, *Learning, Culture and Social Interaction*, <http://dx.doi.org/10.1016/j.lcsi.2014.02.008>
- Hopkins, D. (2013). Exploding the myths of school reform, *School Leadership & Management: Formerly School Organisation*, 33(4), 304–321.
- Hujala, E. i Puroila, A. (1998). *Towards Understanding Leadership in Early Childhood Context: Cross-Cultural Perspectives*. Oulu University Press.
- Hujala, E., Waniganayake, M. i Rodd, J. (2013). Cross-National Contexts of Early Childhood Leadership. U Hujala, E., Waniganayake, M., Rodd, J. (ur.), *Researching Leadership in Early Childhood Education* (str. 13–30). Tampere University Press.
- Irvine, S., Lunn, J. i Sumsion, J. (2023). Professionalization and Professionalism: Quality Improvement in Early Childhood Education and Care (ECEC). *Early Childhood Educ J.* DOI: <https://doi.org/10.1007/s10643-023-01531-6>
- Jeđud, I. (2007). Alisa u zemlji čuda – kvalitativna metodologija i metoda utemeljene teorije. *Hrvatska revija za rehabilitacijska istraživanja*, 43(2), 83–101.
- Kamenov, E. (2006). *Dečja igra: vaspitanje i obrazovanje kroz igru*. Zavod za udžbenike.
- Kekez-Koštro, A. (2012). Konferencija: Europeizacija i suvremene demokracije. *Hrvatska i komparativna javna uprava*, 12(4), 1276–1280.
- Kilbane, C. R., Milman, N. B. (2013). *Teaching Models: Designing Instruction for 21st Century Learners*. Pearson.
- Knox, J. (2019). What does the 'postdigital' mean for education? Three critical perspectives on the digital, with implications for educational research and practice. *Postdigital Science and Education*, 1(2), 357–370.
- Koller-Trbović, N. i Žizak, A. (2008). *Kvalitativni pristup u društvenim znanostima*. Edukacijsko-rehabilitacijski fakultet.
- Krieg, S., Curtis, D., Hall, L. i Westenberg, L. (2015). Access, quality and equity in early childhood education and care: A South Australian study. *Australian Journal of Education*, 59(2), 119–132.
- Križman Pavlović, D., Bušelić, M. i Gal, S. (2020). The quality of educators - Croatian early and preschool education and schooling system quality factor. *Oeconomica Jadertina*, 10(1), 3–30.
- Maleš, D. (2001). *Konvencija o pravima djeteta*. Državni zavod za zaštitu obitelji, materinstva i mladeži: Vijeće za djecu Vlade Republike Hrvatske.

- Matković, T. (2021). *Ažurirana procjena kvantitativnih potreba za obrazovanjem i zapošljavanjem odgojitelja u sustavu ranog i predškolskog odgoja i obrazovanja*. Ministarstvo znanosti i obrazovanja.
- Maxwell, J. A. (2013). *Qualitative Research Design: An Interactive Approach*. Sage Publications.
- Mejovšek, M. (2008). *Metode znanstvenog istraživanja u društvenim i humanističkim znanostima*. Naklada Slap.
- Mendeš, B. (2024). Pedagoško nasljeđe ranog i predškolskog odgoja i obrazovanja. U A. Višnjić-Jevtić (ur.), *Pedagogija ranog i predškolskog odgoja i obrazovanja* (str. 11-36). Alfa d.d. Zagreb i Sveučilište u Zagrebu, Učiteljski fakultet.
- Merriam, S. B. i Tisdell, E. J. (2016). *Qualitative Research: A Guide to Design and Implementation*. Jossey Bass.
- Milas, G. (2009). *Istraživačke metode u psihologiji i drugim društvenim znanostima*. Naklada Slap.
- Milotay, N. (2014). Razvoj politika ranog i predškolskog odgoja i obrazovanja od '90-tih u EU. *Djeca u Europi*, 6(11), 4-7.
- Nacionalni kurikulum za rani i predškolski odgoj i obrazovanje*, NN 05/2015.
- Nacionalni plan razvoja sustava obrazovanja za razdoblje do 2027. godine*, NN 33/2023.
- Nivala, V. (1998). Theoretical perspectives on educational leadership. U Hujala, E., Puroila, A. (ur.), *Towards Understanding Leadership in Early Childhood Context: Cross-Cultural Perspectives* (str. 49-62). Oulu University Press.
- Odluka o razvrstavanju jedinica lokalne i područne (regionalne) samouprave prema stupnju razvijenosti*, NN 3/2024.
- Patton, M. Q. (2015). *Qualitative research and evaluation methods*. Sage Publications.
- Pavić, Ž. i Šundalić, A. (2021). *Uvod u metodologiju društvenih znanosti* (drugo, dopunjeno izdanje). Filozofski fakultet Osijek.
- Pećnik, N. (2013). *Kako roditelji i zajednice brinu o djeci najmlađe dobi u Hrvatskoj*. Ured UNICEF-a za Hrvatsku. Printera grupa d.o.o.
- Pokorny, A. (2011). Rani i predškolski odgoj i obrazovanje djece: novi smjer u EU politici suradnje. *Djeca u Europi*, 3(6), 28-29.
- Pravilnik o sadržaju i trajanju predškole*, NN 107/2014.
- Prijedlog preporuke vijeća o visokokvalitetnim sustavima ranog i predškolskog odgoja i obrazovanja*, C 189/2019.
- Ručević, S. (2008). Metodološki postupci i izazovi primjene samoiskaza i longitudinalnih nacrtu u istraživanjima razvoja delikventnog ponašanja. *Ljetopis socijalnog rada*, 15(3), 421-443.
- Sahlberg, P. i Cobbold, T. (2021). Leadership for equity and adequacy in education. *School Leadership i Management*, 41, 447-469.
- Slunjski, E. (2018). *Izvan okvira 3: Vođenje: prema kulturi promjene*. Element.
- Terlević, M. (2020). *Vođenje u ustanovama ranoga i predškolskoga odgoja i obrazovanja: između poželjnoga i stvarnoga*. (Diplomski rad). Učiteljski fakultet, Sveučilište u Rijeci.
- Terlević, M. i Blanuša Trošelj, D. (2023). *Opažanje dječje igre u dječjem vrtiću*. Znanstveno-stručni skup OMEP-a i Učiteljskog fakulteta Sveučilišta u Zagrebu: Djetinjstvo – perspektiva djeteta za održivu budućnost. 2. - 4. studenoga 2023. godine. Opatija.
- Tomaševski, K. (2004). *Manual On Rights-Based Education. Global Human Rights Requirements Made Simple*. UNESCO Asia and Pacific Regional Bureau for Education.
- Tomaševski, K. (2006). *The State of the Right to Education Worldwide. Free or Fee: 2006 Global Report*. UNESCO.
- Uredba o kriterijima i mjerilima za utvrđivanje iznosa sredstava za fiskalnu održivost dječjih vrtića*, NN 109/2023.
- Visković, I. (2024). Kvaliteta institucijskog RPOO-a. U A. Višnjić-Jevtić (ur.), *Pedagogija ranog i predškolskog odgoja i obrazovanja* (str. 107-134). Alfa d.d. Zagreb i Sveučilište u Zagrebu, Učiteljski fakultet.
- Višnjić Jevtić, A. & Glavina, E. (2013). Differences in Children's Play in Homogeneous and Heterogeneous Classes in a Kindergarten. *Croatian Journal of Education*, 16, 69-79.
- Vygotsky, L. S. (1966). Play and its role in the mental development of the child. *Soviet Psychology*, 5(3), 62-76.
- Woodhead, M. (2012). *Različite perspektive o ranom djetinjstvu: teorija, istraživanje i politika*.

Institut za pedagogiju i andragogiju Filozofskog fakulteta u Beogradu.

Ylimaki, R. M. i Brunderman, L. A. (2022a). *Evidence-Based School Development in Changing Demographic Contexts*. Springer.

Ylimaki, R. M. i Brunderman, L. A. (2022b). School Development Approaches Over Time: Strengths, Limitations, and the Need for a New Approach. U Rose M. Ylimaki i Lynnette A. Brunderman (ur.), *Evidence-Based School Development in Changing Demographic Contexts* (str. 3-22). Springer.

Ylimaki, R. M. i Brunderman, L. A. (2022c). A New Approach to School Development. U Rose M. Ylimaki i Lynnette A. Brunderman (ur.), *Evidence-Based School Development in Changing Demographic Contexts* (str. 23-42). Springer.

IZJAVA

Izjavljujem da nisam prijavio/prijavila temu doktorske disertacije (s istovjetnom temom) ni na jednom drugom sveučilištu.

U Osijeku, 16. svibnja 2024. godine

Potpis

Blanka Teršić

Napomena*

Dr. sc. Danijela Blanuša Trošelj je docentica iz područja društvenih znanosti, polje pedagogija, grana pedagogija ranog i predškolskog odgoja. Autorica više znanstvenih radova, od kojih dio navedenih ovdje:

1. Blanuša Trošelj, D., Žigulić, K. i Petrić, V. (2022). Movement and integrated learning: preschool teachers' competence. *Ekonomika istraživanja*, 35(3), 1-10.
2. Blanuša Trošelj, D., Pejić Papak, P. i Zuljan, D. (2021). Teacher self-assessment of their science and technics competences and professional development. *Revija za elementarno izobraževanje*, 14(1), 73–92.
3. Blanuša Trošelj, D., Franković, K. i Valenčić Zuljan, M. (2020). Preschool teachers' involvement in informal learning as an important factor of their professional development. *Andragoška spoznanja*, 26(3), 69-85.
4. Skočić Mihić, S., Blanuša Trošelj, D. i Katić, V. (2019). Influence of In-service Preschool Teachers' Education on their Perceived Competences for Counselling Parents. *CEPS Journal*, 9 (1), 27-43.
5. Skočić Mihić, S., Blanuša Trošelj, D., i Mikelić, K. (2018). Preschool Teachers' Competences for Professional Ethics in Parents Counselling. U N. Tatković, F. Šuran, M. Diković (ur.), *Reaching Horizons in Contemporary Education* (str. 49-63). Fakultet za odgojne i obrazovne znanosti Sveučilišta Jurja Dobrile u Puli.
6. Blanuša Trošelj, D. i Ivković, Ž. (2016). Building the profession: professional ethics and preschool teacher's education. *Školski vjesnik: časopis za pedagoška i školska pitanja*, 65(3), 403-420.
7. Valenčić Zuljan, M. i Blanuša Trošelj, D. (2014). Profesionalni razvoj z vidika vgojiteljevih pojmovanj. *Andragoška spoznanja*, 20(1), 43-60.

Zaposlena je na Fakultetu za odgojne i obrazovne znanosti Sveučilišta Jurja Dobrile u Puli, gdje je nositeljica više kolegija na studiju Ranog i predškolskog odgoja i obrazovanja. Nositeljica je kolegija *Odgojno-obrazovne profesije u obrazovnim politikama* na Doktorskom studiju Nove paradigme obrazovanja. Posjeduje znatno iskustvo u odgojno-obrazovnom radu, u institucijskom i vaninstitucijskom kontekstu. Članica nekoliko stručnih udruga. Sudjelovala u mnogobrojnim međunarodnim konferencijama. Posebna su joj područja interesa profesionalni razvoj i etika, darovita djeca, znanstvena pismenost, neuroznanost, primjena terapijskih tehnika u odgoju i obrazovanju, socioemocionalno učenje i poučavanje te supervizija odgojno-obrazovnih djelatnika. Bavi se biblioterapijom, psihodramom i pripovijedanjem.